

References:

1. The banking system in 2015: Challenges and Prospects. Available at: <<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?Id=14741673>> (in Ukr.).
2. Bolgar, T.N. (2013). *Problemni kredyty u bankivsk'ij diial'nosti v umovakh finansovoi kryzy* [Bad loans in the banking financial crisis]. Dnepropetrovsk. University of them. A.Nobelya, Kremenchug. Inst. Kremenchug, pp. 288-308 (in Ukr.).
3. Dyba, M.I., Moroz, A.M. et al. (2014). *Heneza bankivsk'kykh kryz* [Genesis banking crises]. Kyiv National Economic University, Kyiv, 578 p. (in Ukr.).
4. Hladkykh, D. (2011). Risks and threats to the security of banking Ukraine. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy [Bulletin of the National Bank of Ukraine]*, no. 4 (230), pp. 14-23 (in Ukr.).
5. Change the gross domestic product by 2014. Available at: <http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/vvp/ind_vvp/ind_2014_u_n.htm> (in Ukr.).
6. Odosij, O. The devaluation of the hryvnia - the result of the incompetence of the authorities or objective reality? Available at: <<http://commons.com.ua/devalvatsiya-grivni/>> (in Ukr.).
7. The main indicis of banks of Ukraine. Available at: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798> (in Ukr.).
8. Assessment of economic situation in Ukraine on April 2015. Available at: <<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?Id=17600970>> (in Ukr.).
9. The list of banks in Ukraine that are in liquidation. Available at: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?Art_id=75473&cat_id=40259> (in Ukr.).
10. On the regulation of money market. Available at: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=15111488&cat_id=8092> (in Ukr.).
11. Trydid, A., Pohorelenko, N. (2014). Components forming the general concept of regulating the domestic banking system. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy [Bulletin of the National Bank of Ukraine]*, no. 8, pp. 34-37 (in Ukr.).



УДК 336.748.12(477)(045)

В.Т. Сусіденко, д.е.н.,

Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Ужгород

Ю.В. Сусіденко, к.е.н.,

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Вінниця

**ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ:
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Анотація

Досліджено сучасний стан та особливості регулювання інфляції в Україні, встановлено її причини та наслідки. Проаналізовано індекс споживчих цін як один із основних показників, що характеризує інфляційні процеси в економіці. Розглянуто основні методи управління інфляцією в ринковій економіці. Визначено, що для боротьби з інфляцією або з метою її зниження необхідно мати значні сили і матеріальні витрати, оперативно застосовувати комплекс заходів в усіх сферах господарського і суспільного життя. Розглянуто довгострокову антиінфляційну програму, яка б включала заходи, що стримували б розвиток інфляції. Було запропоновано заходи щодо забезпечення стабільності грошової одиниці України, зокрема здійснення короткострокових

стратегічних заходів, що дозволять знизити рівень наявної інфляції, спрямованих на недопущення її розвитку.

Ключові слова: інфляція, індекс споживчих цін, стабільність грошової одиниці, інфляційні процеси, ринкова економіка.

В.Т. Сусиденко, д.э.н.,

Ужгородский торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Ужгород

Ю.В. Сусиденко, к.э.н.,

Винницкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Винница

ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНФЛЯЦИИ В УКРАИНЕ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация

Исследованы современное состояние и особенности регулирования инфляции в Украине, установлены его причины и последствия. Проанализирован индекс потребительских цен как один из основных показателей, характеризующих инфляционные процессы в экономике. Рассмотрены основные методы управления инфляцией в рыночной экономике. Определено, что для борьбы с инфляцией или с целью ее снижения необходимо изменить значительные силы и материальные затраты, оперативно применять комплекс мер во всех сферах хозяйственной и общественной жизни. Рассмотрена долгосрочная антиинфляционная программа, которая бы включала меры, сдерживающие развитие инфляции. Были предложены меры по обеспечению стабильности денежной единицы Украины, в частности осуществление краткосрочных стратегических способов, которые позволят снизить уровень имеющейся инфляции, направленных на недопущение ее развития.

Ключевые слова: инфляция, индекс потребительских цен, стабильность денежной единицы, инфляционные процессы, рыночная экономика.

Постановка проблеми. Інфляція постійно перебуває в центрі уваги, оскільки вона призводить до відчутних наслідків у багатьох сферах суспільного життя, насамперед у соціальній та економічній. Властива вона у певному ступені всім країнам: розвиненим; тим, що розвиваються; країнам з перехідною економікою. Досить серйозною проблемою інфляція залишається і для України. Без зниження рівня інфляції неможливо досягти економічного процвітання країни, оскільки інфляція стримує розвиток банківської системи і фінансових ринків. Як і раніше, актуальним і необхідним залишається завдання побудови такої моделі антиінфляційного регулювання, що дозволить, з одного боку, ефективно управляти грошовою масою, а з іншого – сприяти розвитку вітчизняного виробництва.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Дана тематика є досить досліджуваною як на теренах нашої держави, так і за її кордоном. Проте прослідковується тенденція розгляду та спроб розв'язання загальнотеоретичних питань сучасного стану й особливості регулювання інфляції здебільшого на рівні держави або галузі. Майже не береться до

уваги питання впливу інфляції на рівні малих і великих суб'єктів-підприємств. Однак багато науковців не приділяють належної уваги зв'язку з мікропроцесами, які формують дохід діяльності кожного підприємства. Але незважаючи на велику кількість наукових публікацій і певних досягнень в теорії і практиці управління інфляційним процесом, дана проблема продовжує залишатися предметом наукових досліджень.

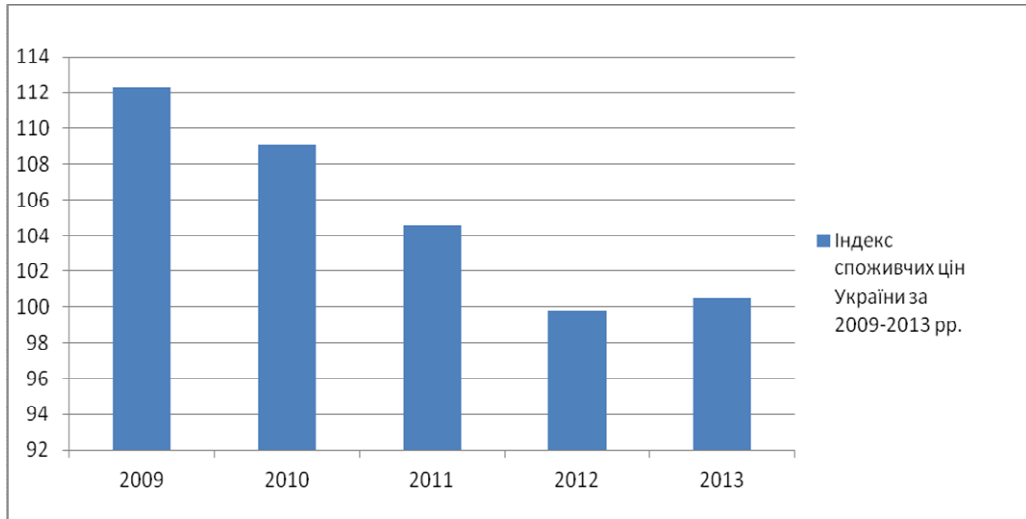
Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого Вами завдання. Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки, головним проявом порушення макроекономічної рівноваги. Вона не лише призводить до тяжких соціально-економічних наслідків, а також є причиною деформації інструментів макроекономічного регулювання. Тому в основу політики будь-якої країни має бути покладено контроль за рівнем інфляційних процесів, саме це і визначає актуальність статті.

Виклад основного матеріалу. Вперше термін «інфляція» був застосований для характеристики економіки в період війни 1861-1865 рр. В Північній Америці він засвідчував перевантаження каналів грошового обігу масою грошей, яка перевищувала потребу в них економічної системи. В XIX ст. в Англії і Франції використання терміна «інфляція» пов'язане з поясненням надмірного зростання грошової маси, що зумовило її знецінення. В економічній літературі даний термін з'явився на початку XX ст. [8, с.249].

Вперше в Україні заговорили про появу інфляції у 1991 році хоч коріння її розрослися ще в колишньому СРСР. Це зумовлювалося, з одного боку, повним домінуванням державного монополізму та відсутністю ринкової конкуренції, а з іншого – на 3/4 спотвореною структурою виробництва, надзвичайно високою часткою військово-промислового комплексу, надмірним «старінням» основних фондів, неефективним використанням капітальних вкладень, ресурсів тощо. Загалом, даний термін відображає падіння купівельної спроможності гривні, тобто систематичне зростання цін незалежно від того, якими причинами цей процес викликається. Це, звичайно, не означає, що підвищуються обов'язково всі ціни. Навіть у періоди досить швидкого зростання інфляції деякі ціни можуть залишатися відносно стабільними, а інші – навіть знижуватися.

Розвиток інфляційного процесу в Україні, зазвичай, проходить в два етапи. На першому з них темпи знецінення паперових грошей відстають від темпів зростання паперової маси, тому дезорганізовувальний вплив інфляції на виробництво, торгівлю, кредит і грошовий обіг ще не цілком виявляється. На другому етапі свого розвитку інфляційний процес стрімко прогресує, темпи зростання суспільного виробництва починають відставати від знецінення

паперових грошей, а інфляційне переповнення каналів грошового обігу стає вже очевидним. Розглянемо динаміку інфляційних коливань протягом 2009-2013 рр. (рис. 1).



*Рис. 1. Індекс споживчих цін України за 2009-2013 рр.**

* Розроблено автором за даними [3]

Основними причинами інфляції в Україні є наступні: монополізація економіки (зокрема, процеси монополістичного ціноутворення), зростання державних затрат на воєнні цілі, широке використання дефіцитного фінансування, надмірна кредитна емісія, зростання кількості безробітних та ін. Деякі з них впливають і на інфляційні процеси в Україні. Крім внутрішніх причин інфляції, існують і зовнішні фактори. Це насамперед зростання цін на імпортовані товари та послуги. Зовнішніми причинами інфляції в Україні є необґрунтоване встановлення валютного курсу при конвертації валют, доларизація української економіки.

Інфляція здійснює негативний вплив на суспільство загалом. Погіршується економічне становище: знижуються обсяги виробництва, оскільки коливання та зростання цін роблять непевними перспективи розвитку виробництва; відбувається перелив капіталу з виробництва в торгівлю та посередницькі операції, де швидший обіг капіталу та більший прибуток, а також легше ухилитися від сплати податків; розширюється спекуляція у результаті різкої зміни цін; обмежуються кредитні операції; зменшуються фінансові ресурси держави. Виникає соціальне напруження в зв'язку з тим, що інфляція перерозподіляє національний дохід не на користь найменш забезпечених верств суспільства. Вона знижує реальні доходи, а отже і загальний рівень життя населення. Особливо важкою є інфляція для осіб з фіксованими доходами.

Відбувається також погіршення очікувань щодо макроекономічної ситуації в майбутньому, що приводить, зокрема, до зниження ділової активності (через інвестиційну складову) [11, с. 196]. Щоб стримати різке падіння життєвого рівня, держава здійснює індексацію доходів та податкових пільг. Розгортання інфляційних процесів призводить до такого загострення економічних та соціальних суперечностей, що держави починають вживати заходів для подолання інфляції та стабілізації грошового обігу.

Зростання інфляції практично завжди пов'язане з високою, хоча і неповною зайнятістю та великим обсягом національного виробництва. І навпаки, зниження інфляції збігається за часом зі спадом виробництва і зростанням безробіття (крива Філіпса). Проаналізуємо рівень інфляції в Україні в період за 2011-2014 р.р. (табл. 1).

Таблиця 1

**Індекси споживчих цін на товари та послуги в Україні,
2011-2014 рр., %***

Індекс споживчих цін (у %)					
№	Місяць	2011	2012	2013	2014
1	Січень	101	100,2	100,2	100,2
2	Лютий	100,9	100,2	99,9	100,6
3	Березень	101,4	100,3	100	102,2
4	Квітень	101,3	100	100	103,3
5	Травень	100,8	99,7	100,1	103,8
6	Червень	100,4	99,7	100	102
7	Липень	99,8	99,8	99,9	100,4
8	Серпень	99,6	99,7	99,3	100,8
9	Вересень	100,1	100,1	100	-
10	Жовтень	100	100	100,4	-
11	Листопад	100,1	99,2	100,2	-
12	Грудень	100,2	100,2	100,5	-

* Розроблено автором за даними [3]

Аналізуючи табл. 1, прослідковується значне інфляційне коливання. Споживчі ціни в Україні в січні 2014 року виросли на 0,2% порівняно з груднем 2013 року. За підсумками січня 2014 року цінова динаміка в річному вимірі (порівняно з січнем 2013 р.) зберегла дефляційне значення у розмірі 0,2% [3].

Якщо розглядати інфляцію з точки зору співвідношення росту цін по різних товарних групах, тобто за ступенем збалансованості їхнього росту, то в Україні переважає незбалансована інфляція. Незбалансована інфляція негативно впливає на економіку країни. Неможливо раціонально вибрати сфери застосування капіталу, розрахувати і порівняти прибутковість варіантів інвестування [1, с. 89].

Розглянемо основні методи боротьби з інфляцією. У світі є дві головні концепції антиінфляційних заходів, що спираються на кредитно-грошову та фіскальну політику. Перший метод реалізується шляхом змін у системі оподаткування (як правило, підвищення податків) та введенням жорсткого державного контролю за цінами та заробітною платою. Другий метод – це індексація доходів, застосування механізму корегування процентних ставок відповідно до темпів інфляції та ін. [10, с. 111]. У сучасних умовах в Україні існують такі методи регулювання інфляції, як: антиінфляційне оподаткування; скорочення податків; регулювання цін в умовах інфляційної нестабільності; контроль за рухом іноземної валюти та ін. До того ж необхідною є повна адаптація усіх економічних інституцій до функціонування в умовах інфляції. Застосовується також дефляційна політика України, яка базується на методах обмеження грошового попиту через грошово-кредитний та податковий механізми шляхом зниження державних видатків, підвищення відсоткової ставки за кредит, посилення податкового пресу, обмеження грошової маси тощо. Політика доходів України передбачає паралельний контроль над цінами та заробітною платою шляхом повного їх заморожування або встановлення меж їх росту.

Процес виведення країни з кризового стану має відбуватися не хаотично та безсистемно, він має бути належним чином організований та скоординований. Система заходів, яку називають антикризовим управлінням, у випадку їх успішного практичного застосування здатна допомогти зі скрутним становищем. Для подолання кризової ситуації країни розробляється стратегія фінансового оздоровлення. Її завдання – визначити основні напрями антикризових заходів і загальну очікувану ефективність.

Інфляційні процеси могли б бути контрольованими, якби діяла довгострокова антиінфляційна програма, яка б включала заходи, що стримували інфляцію, а саме:

- викорінення структурних перекосів;
- реальна конверсія військово-промислового комплексу;
- ліквідація збиткових підприємств;
- ліквідація дефіциту державного бюджету;
- розвиток ринку платних послуг;
- зниження ліквідності грошових заощаджень населення і їх поточних доходів шляхом підвищення відсотків на депозити;
- активне залучення до ринкового обороту нетрадиційних товарів (нерухомості, цінних паперів).

Також, необхідно здійснити заходи оздоровлення фінансової ситуації в Україні, які можуть дати позитивні результати лише за умов початкового,

обов'язкового і суттєвого оздоровлення фінансів базової ланки економіки – фінанси підприємств та організацій, ефективного стимулювання ділової активності та підприємництва, продукуючого процесу. Здійснення оздоровлення фінансової ситуації в Україні надасть змогу зупинити негативні процеси в економіці – падіння рівня виробництва, знецінення грошей, дефіцит держбюджету та забезпечити передумови для подальшого економічного росту.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Важливе значення у подоланні інфляції в Україні має стати активна структурна політика у сфері власності, інвестицій, доходів та ціноутворення. Її метою має бути створення умов для реального товарного забезпечення грошей, ефективного функціонування саме національних товаровиробничих структур. Інфляція настільки деформувала всі фази відтворення сукупного суспільного продукту в Україні, що нині стала найнебезпечнішою загрозою для збереження державності. Боротьба з інфляцією з метою її зниження чи повного знищення потребує значних сил і матеріальних витрат і може бути приборкана лише в результаті оперативного застосування комплексу заходів в усіх сферах господарського і суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Алексеев І. В. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. В. Алексеев, М. К. Колеснік. – К. : Знання, 2010. – 253 с.
2. Вовчак О. Гроші та кредит: навч. посіб / О. Вовчак, І. Бучко, З. Костак – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Дзюбик С. Основи економічної теорії : навч. посібник / С. В. Дзюбик, О. М. Ривак. – К. : Знання, 2011. – 481 с.
5. Іванищак М. В. Сучасні інфляційні процеси в Україні: причини та шляхи подолання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/77859.doc.htm
6. Івасів Б. С. Гроші та кредит : підручник / Б. С. Івасів. – Вид. 3-тє, змін. й доп. – Тернопіль : Карт-бланш; К. : Кондор, 2012. – 528 с.
7. Фурдичко Л.О. Особливості інфляції: світовий та вітчизняний досвід оцінювання її оптимального рівня / Л. О. Фурдичко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.13. – С. 137–140.
8. Черешня Г. А. Інфляційні процеси в Україні: еволюція, сучасний стан / Г. А. Черешня, Т. В. Цвігун // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – С. 249-252.
9. Черкашина К. Ф. Гроші і кредит : навч. посібник / К. Ф. Черкашина, Л. Ю. Сисоєва. – К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2013. – 213 с.
10. Шлійко А. В. Економіка підприємництва на ринку товарів і послуг : навч. посіб. / А. В. Шлійко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 376 с.
11. Юнтіна Т. В. Інфляційні коливання в період ринкових трансформацій і їх вплив на економіку ринкового типу / Т. В. Юнтіна // Науковий вісник БДФА. Серія: економічні науки: зб. наук. праць / Гол. ред. В.В. Прядко; Мін. фін. Укр., БДФА. – Чернівці : Технодрук, 2009. – Вип. 4. – С.195-199.

Valentin Susidenko Doctor of Economic Sciences,
Uzhgorod Trade and Economic Institute of KNTEU, Uzhgorod
Iulia Susidenko, Candidate of Economic Sciences,
Vinnitsa Trade and Economic Institute KNTEU, Vinnitsa

**FEATURES CONTROL INFLATION IN UKRAINE:
STATUS AND PROSPECTS**

Annotation

The modern condition and peculiarities of state regulation of inflation in Ukraine are investigated, its causes and consequences are set. The consumer price index as one of the main indicators characterizing inflation in the economy is analyzed. The basic methods of control inflation in a market economy are considered. It is determined that to fight inflation or to reduce it, it is necessary to change significant forces and material costs and efficient use of set of measures in all areas of economic and social life. A long-term anti-inflationary program which included measures to hold back the development of inflation is considered. Measures to ensure the stability of Ukraine, including the implementation of short-term policy, measures that will reduce the current inflation aimed at preventing its development were proposed.

Keywords: inflation, consumer price index, the stability of the currency, inflation, market economy.

References:

1. Alekseev, I.V., Kolesnyk, M.K. (2010). *Hroshi ta kredyt* [Money and Credit]. Knowledge, Kyiv, 253 p. (in Ukr.).
2. Vovchak, O., Buchko, I., Kostak, Z. (2012). *Hroshi ta kredyt* [Money and Credit]. Center of educational literature, Kyiv, 424 p. (in Ukr.).
3. The State Statistics Committee of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).
4. Dzyubyk, S.V., Ryvak, A.M. (2011). *Osnovy ekonomichnoyi teorii* [Fundamentals of economic theory]. Knowledge, Kyiv, 481 p. (in Ukr.).
5. Ivanyschak, M.V. Modern inflation in Ukraine: Causes and Cures. Available at: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/77859.doc.htm (in Ukr.).
6. Ivasiv, B.S. (2012). *Hroshi ta kredyt* [Money and Credit], 3rd. Carte blanche, Ternopol; Condor, Kyiv, 528 p. (in Ukr.).
7. Furdychko, L.O. (2009). Features inflation: National and international evaluation of the optimal level. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Herald NLTU Ukraine]*, vol. 19.13, pp. 137-140 (in Ukr.).
8. Chereshnya, G.A., Tsvigun, T.V. (2011). Inflationary processes in Ukraine: evolution, current state. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu [Bulletin Khmelnytsky National University]*, no. 2, pp. 249-252 (in Ukr.).
9. Cherkashina, K.F., Sysoiev, L.Yu. (2013). *Hroshi i kredyt* [Money and Credit]. Kyiv, 213 p. (in Ukr.).
10. Shlyiko, A.V. (2008). *Ekonomika pidpryyemnytstva na rynku tovariv i posluh* [Business Economics of goods and services]. Center of educational literature, Kyiv, 376 p. (in Ukr.).
11. Yuntina, T.V. (2009). Inflationary fluctuations during market transformations and their impact on the economy of market type. *Naukovyy visnyk BDFa. Seriya: ekonomichni nauky [Scientific Herald BDFa. Series: Economics]*. Tehnodruk, Chernivtsi, vol. 4, pp. 195-199 (in Ukr.).

